

sosyalizm tarihinden belgeler

FAŞİZME KARŞI MÜCADELE

Birikim 54-55/86

Clara Zetkin

Komünist Enternasyonal Yürütme Kurulunun
genişletilmiş III. plenumuna sunulan rapor
20/Haziran/1923

Çeviren EROL ÖZBEK

Faşizm proletaryanın önünde son derece tehlikeli ve korkunç bir düşman olarak dikilmektedir. Faşizm şu anda, dünya burjuvazisinin en güçlü, en yoğun genel saldırısının klasik bir ifadesidir. Onu yıkmak temel bir zorunluluktur. Bu sadece, kapitalizmi yıkıp insanlığı kurtarmak zorunda bulunan bir sınıf olarak proletaryanın tarihi varoluşuna değil, aynı zamanda her basit proleterin varoluşuna ilişkin bir sorundur, ekme sorunudur. Milyonlarca ve milyonlarca sömürülenin çalışma koşullarına ve yaşamının biçimlenişine ilişkin bir sorundur. Bu yüzden faşizme karşı mücadele bütünü proletaryaya mal edilmelidir. Bu şeytanî düşmanı mümkün olduğu kadar çabuk ortadan kaldıramamizim, onun özünü ve bu özün yol açtığı sonuçları berrak ve net bir şekilde kavrayabilmemize bağlı olduğu açıktır. Şimdiye kadar faşizm konusunda büyük bir bulanıklık hüküm sürüyordu. Bu bulanıklık sadece geniş proleter kitleler arasında değil, aynı zamanda onların devrimci öncülleri, komünistler arasında da sözkonusuydu. Faşizmin zorba burjuva teröründen başka bir şey olmadığı görüşü savunulmaktaydı ve önceleri egemen olan görüş buydu. Ve faşizm, tarihî olarak, özü ve etkileri bakımından Horthy Macaristan'ının Beyaz Dehşetiyle bir tutuluyordu. Oysa, hernekadar faşizmin ve Horthy rejiminin kanlı, terörist yöntemleri benzemese de ve aynı şekilde proletaryaya karşı olsalar da, her iki olayın tarihî özü tümüyle farklıdır. Macaristan'daki terör, proletaryanın —kısa sürmüş olsa da— muzaffer bir devrimci mücadelesinin sonunda ortaya çıktı. Burjuvazi proletaryanın gücü karşısında geçici olarak korkuya kapılmıştı. Horthy terörü devrime karşı bir intikam olarak gelmişti. Bu intikam hareketinin infazcılarını feodal subayların küçük bir kastıdır.

Faşizmde ise durum daha farklıdır. Faşizm hiçbir şekilde, proletaryanın mücadelecisi başkaldırısına karşı burjuvazinin intikamı değildir. Tarihî, nesnel olarak değerlendirildiğinde, faşizm, Rusya'da

da başlatılmış olan devrimi devam ettirmediği ve daha ileri götürmediği için proletaryanın çekmek zorunda kaldığı bir cezadır. Ve faşizmin taşıyıcısı küçük bir kast değil, aksine geniş sosyal tabakalar, —proletaryanın içinde de uzantıları olan— büyük kitlelerdir. Faşizm ile başa çıkmak istiyorsak, bu temel farklılıkları açık seçik görebilmeliyiz. Biz onu, deyim yerindeyse, sadece askerî yoldan yenmeyeceğiz, onu ideolojik ve politik olarak da dize getirmek zorundayız.

Hareketimizin radikal unsurlarınca da benimsenen, faşizmin yalnızca burjuva terörü olduğu yolundaki görüşler, reformist sosyal-demokratların yaklaşımıyla kısmen çakışmaktadır. Bunlara göre faşizm, zulümden, terörden; burjuva toplumuna yönelmiş ya da onu tehdit eden proletaryanın şiddetine burjuvaca bir refleksten ibarettir. İncile inananlar için cennette elmanın ısırılması ne demekse, bu reformist baylar için de Rus Devrimi o demektir. Rus Devrimi günümüzün bütün terörist görüşlerinin çıkış noktasıdır. Sanki emperyalist talan savaşı olmamışcasına, sanki burjuvazinin sınıf diktatörlüğü diye bir şey yokmuşcasına! İşte böyle, reformistler için faşizm, Rus proletaryasının devrimcilik günahının bir sonucudur. Hamburg'da³ burjuvazinin şu andaki dünya gericiliğinden ve faşizmden dolayı, Rus komünistlerinin ve onların yandaşlarının özel bir sorumluluk taşıdığını savunan, Otto Bauer'den başkası değildi. Komünistler partilerin ve sendikaların parçalanmasına neden olmuşlardı. Otto Bauer bu küstah iddiayı ileri sürerken, başta son derece zararsız bağımsızların, Rus Devriminden —bu ahlâk bozucu örnekten— çok daha önce sosyal-demokratlardan ayrıldığı unutuluyordu. Otto Bauer devam ediyor ve faşizmle doruğuna varan dünya gericiliğinin suçunu Gürcistan ve Ermenistan'daki Menşevik cennetini yıkan Rus Devrimine yüklüyor. Dünya gericiliğinin üçüncü nedenini, genel olarak «Bolşevik teröründe» görüyor.

Yaptığı açıklamalarda hiç değilse şunu kabullemeliydi; «Bugün Orta Avrupa'da faşizmin şiddet örgütlerinin karşısına proletaryanın savunma örgütlerini koymalıyız. Çünkü dolaysız zora karşı hiçbir demokrasi çağrısı yeterli değildir.»⁴

Bu saptamadan, zora zorla cevap vermeliyiz sonucu çıkması gerektiği düşünülebilir. Ama tanrının inayetine keşfedilmez yolları gibi, reformist mantık da kendi yolundan gidiyor. Otto Bauer şöyle devam ediyor: «Burada her zaman, her yerde yapılamayacak olan büyük şeylerden söz etmiyorum... ayaklanmadan ya da genel grevden değil... Parlamento dışında, parlamenter eylemlerle kitle eylemlerinin birlikteliği, umut verici birçok imkân sunmaktadır.»⁵

Fakat Bay Otto Bauer, bize saf politik kalbinin sırlarını —yani parlamentodaki ve özellikle parlamento dışındaki politik eylemlerin neler olması gerektiğini— açıklamıştır. Eylem var, eylemcik var. Kimi parlamenter eylemler ve kitle eylemleri vardır ki, bunlar bizim bakış açımızdan —bu ifadeyi kullandığım için özür dilerim ama— burjuva pisliğidir. Öte yandan, parlamento içi ya da dışı bir eylem devrimci nitelik taşıyabilir. Otto Bauer reformist eylemlerin niteliği üzerine tek bir söz söylemiyor. Dünya gericiliğine karşı mücadele konusundaki açıklamalarının sonucunda ortaya çıkan şey hayli ilginç: Dünya gericiliği hakkında bize gerekli malzemeyi sağlayabilecek uluslararası bir haberalma bürosu. Otto Bauer anlatıyor: Bu Enternasyonalin kurulabileceğini çok kişi şüpheli görmektedir. Gericilik hakkında gerekli materyali sağlayacak bir haberalma bürosu kurmayı becermezsek, bütün bu şüpheler haklı çıkar.

Bu anlayışın ardında ne yatmaktadır? Kapitalist düzenin gücüne, sarsılmazlığına ve burjuvazinin sınıf egemenliğine reformist iman ve dünya devriminin bilinçli, karşı konulmaz etmeni proletaryaya duyulan güvensizlikten kaynaklanan korkaklık. Reformistler ve faşizmde burjuvazinin sınıf egemenliğinin, sarsılmazlığının, herşeye üstün gelen kuvvetinin bir ifadesini görüyor proletaryanın bununla başa çıkamayacağını, buna karşı mücadeleye kalkışmasının boş ve anlamsız olduğunu düşünüyorlar. Geriye sessiz, kanaatkâr, bir kenara çekilip, kendi kurtuluşu ve kendi diktatörlüğü için mücadele etmeyerek, burjuva sınıf egemenliğinin aslan ya da kaplanlarını kızdırmamak, kısaca bugünden ve yarından vazgeçmek, demokrasi ve reform yoluyla az da olsa ilerleyebilmeyi sabırla beklemekten başka bir şey kalmıyor.

Ben karşı görüşteyim ve herhalde bütün komünistler de benimle birlikte. Çünkü hernekadar güçlü görünmeye çalışsa da, faşizm, kapitalist ekonominin yıpranmasının ve çöküşünün bir dışavurumu ve burjuva devletin çözülüşünün bir belirtisidir. Faşizm, ancak, daha önceki yaşam güvencelerini ve bunun yanı sıra çok kere düzene inançlarını daha bugünden yitirmiş olan, geniş toplumsal yığınlardaki kıskırtıcı ve sürükleyici etkisini kavrayabildiğimiz zaman yenebiliriz. Faşizmin köklerin-

den biri, gerçekten kapitalist ekonominin ve burjuva devletin çözülmesidir. Kapitalizmin, burjuva tabakalarını proleterleştirmesinin belirtilerini, daha savaş öncesi dönemde bulabiliriz. Savaş kapitalist ekonomiyi kökünden sarstı. Bu, sadece proletaryanın muazzam yoksullaşmasında değil, bir o kadar da geniş küçük ve orta burjuva kitlelerin proleterleşmesinde, küçük köylülüğün çektiği sıkıntıda ve aydınların korkunç sefaletinde kendini göstermektedir. Entellektüellerin sıkıntısı; savaş öncesinde kapitalizm bu alanda aşırı bir üretim yaratmak istediği ölçüde çok daha fazladır. Kapitalistler, iğrenç bir rekâbetin yolunu açabilmek ve ücret, pardon maaşları düşürmek için, kafa emeği alanında da kitlesel bir işgücü arzı sağlayabilmek istiyorlardı. Emperyalizmin ve emperyalist savaşın ideolojik öncülerinin çoğu bu kesimlerden. Bütün bu tabakalar, savaşa bağladıkları umutlarının iflasını yaşıyorlar. Durumları son derece kötüleşti. Onlara en ağır gelen şey, savaş öncesi dönemde iyi kötü sahip oldukları yaşam güvencelerinin de yok olmasıdır.

Bu yargıya-burjuva aydınların içinde buldukları yoksunlukların işçi sınıfının sefaletinden hiç de az olmadığı-Almanya'daki koşullardan yola çıkarak varmıyorum. İtalya'ya gidin! Orada da ekonominin iflasının, toplumsal kitlelerin faşizme katılmasında tayin edici olduğuna, ileride değineceğim.

Dünya savaşından diğer Avrupa devletlerin göre pek fazla sarsılmadan çıkan, başka bir ülkeye bakalım: İngiltere. Bugün İngiltere'de basında, kamu yaşamında en az, sayıda «yeni zengin»in dev kârlarından ve lükslerinden olduğu kadar, çok sayıda «yeni yoksul»un sefaletinden de söz ediliyor. Amerika'daki Farmer (çiftçi) hareketi, geniş toplumsal tabakaların giderek artan yoksulluklarının göstergesidir. Bazı devletlerde, orta tabakaların durumları oldukça kötüleşti. Bu kötüleşme bazı devletlerde söz konusu tabakaların yokolmasına kadar varıyor. Bunun sonucunda, yeni yaşam imkânları, ekmeğini garantilemeyi toplumsal konum arayan binlerce ve binlerce insan. Bunların sayısı, genel hizmetlerde çalışan küçük ve orta devlet memurlarının eklenmesiyle daha da artıyor. Bunlara işsiz güçsüz kalan subaylar, assubaylar —galip ülkelerdekiler de— vb. ekleniyor. Bu türden toplumsal unsurlarda faşizme önemli bir takviye sağlamaktadırlar. Öyle bir takviye ki, bazı ülkelerde faşizmin gayet monarşist bir karakter taşımasını tayin ediyor. Fakat faşizm yalnızca devletlerin mali durumu ve yokolan otoriteleri sayesinde az güçlenmeyen bu tek nedenden bakmakla onun varlığını tümüyle kavrayamayız.

Faşizmin başka bir kökü de, dünya devriminin hareketinin reformist liderlerinin ihanetinden dolayı tıkanması, aksamasıdır. Proleterleşme ya da proleterleşme tehdidi altında bulunan orta ve küçük-burjuva tabakaların büyük bir kesiminde, —memurlarda, burjuva aydınlarında— savaş psikolojisinin yerini reformist sosyalizme belli bir sempati almıştı. Bunlar, reformist sosyalistlerin «de-

Birikim 54-55/87

mokrası» sayesinde dünyanın gidişini değiştireceklerini umuyorlardı. Beklentileri acı bir hayal kırıklığıyla sonuçlandı. Reform sosyalistleri, bedelini proletaryanın ve memurların, hizmetlilerin, aydınların, her tür küçük ve orta burjuvaların ödediği, uysal bir koalisyon politikası izliyorlar. Söz konusu tabakalar, tarihî, teorik, pratik bir eğitimden yoksundur. Reform sosyalizmine sempatiyi de derin köklere sahip değildi. Bütün bunların sonucunda, sadece reformist liderlere olan inançlarını değil, aynı zamanda bizzat sosyalizme olan inançlarını da yitirdiler. «Sosyalistler bize, acılarımızın, yüklerimizin hafifletileceğini; toplumun demokrasi ve adalet temel ilkeleri doğrultusunda yeniden biçimlendirileceğini, vaadettiler» diyorlardı. «Oysa en büyükler ve zenginler eskisinden daha beter bir biçimde soyup soğana çeviriyor, egemenliklerini sürdürüyorlar.» Sosyalizmden umudunu keşen orta sınıflara proleter unsurlar da katılıyor. İster burjuva orta sınıf, ister proleter kökenli olsun, bütün bu umutsuzların gözlerini bugünün karanlığından aydınlık bir yarına yönelten değerli manevî güçlerini kaybetmektedirler. Kaybettikleri, proletaryaya olan bu toplumu dönüştürecek sınıf olarak güvenleridir. Umutsuz unsurlar için reformist liderlerin ihaneti, öteki gerçek kadar, yani proleterlerin bu ihanete katlanmaları —eskiden olduğundan daha ağır zulümlere uğramalarına rağmen kapitalist boyunduruğu başkaldırmaksızın taşınmaya devam etmeleri— kadar ağır değildir.

Ayrıca, dürist davranmış olmak için, komünist partilerinin de —Rusya hariç— proletaryaya içinde umutlarını yitiren ve faşizmin kollarına atılanların olmasında, suçsuz olmadıklarını belirtmem gerekir. Eylemleri genellikle yeterince enerjik ve aktif değildi, kitleleri derinliğine ve genişliğine yeterince kucaklayamıyordu. Yenilgilere yol açmış olan taktik hatalardan söz etmiyorum. Kuşkusuz aktif, enerjik devrimciliğinden yana olan proleterlerin bazıları, bize giden yolu bulamadılar ya da onların algılamış olduğuna göre yeterince eylemli, yeterince atak davranmadığımızdan ve bazı koşullar altında neden istemeyerek haklı bir ihtiyat göstermek zorunda olduğumuzu anlatamadığımızdan, geri döndüler.

Binlerce kişi faşizme yöneliyordu. Faşizm, siyasi olarak açıkta kalmışların, toplumsal konumlarını, varlık koşullarını yitirmişlerin, hayal kırıklığı duyanların, bir sığınak olmuştur. Proletaryanın devrimciliğinden ve sosyalizmden kestikleri umutlarını, bütün sınıfların, biraraya getirilecek «en yetenekli, en güçlü, en azimli, en korkusuz» unsurlarının yapacaklarına bağlamışlardı. Faşistlere göre, bu birlik ulustur. Bunlar, toplumda yeniyi ve daha iyiyi başarmak arzusunun, bütün sınıf karşıtlıklarını ortadan kaldıracığına inanırlar. Bunlara göre faşist ideallerin gerçekleşmesini sağlayan araç, devlettir. Bu güçlü otoriter devlet, hem özbeöz kendi yaratıları, hem de istekli araçları olacaktır.

Bu devlet, bütün parti ayrımları ve sınıf karşıt-

lıklarının üzerinde hüküm sürecek ve toplumsal dünyayı kendi ideolojisine, programına göre biçimlendirecektir.

Faşizmin, müfrezelerinin sosyal bileşimleri açısından, burjuva toplum için hayli rahatsız edici, hatta tehlikeli olabilecek unsurları da kapsadığı açıktır. Daha ileri giderek, kendi çıkarlarının bilinçlerine varlıklarında, burjuva toplum için tehlikeli olmak zorunda olduklarını iddia ediyorum. Gerçekten! Durum böyleyse, toplumun mümkün olduğu kadar çabuk yıkılması ve komünizmin gerçekleşmesi için, ellerinden geleni yapmaları gerekir. Ancak bugüne kadar görünen odur ki, faşizmin gerici unsurları devrimci unsurlarını masnetmiş ve etkisizleştirmiştir. Başka devrimlere benzer görünüşler tekrarlanıyor. Toplumun küçük-burjuva ve orta tabakaları, proletaryanın tarihsel kampıyla burjuvazi arasında kararsızca yalpalayıp duruyorlar. Hayatın zorlukları, bir kısım özlemleri, yüksek idealleri, bunların proletaryaya yakınlık duymalarını sağlıyor. Ancak bu sempatiyi, proletarya devrimci davranmakla kalmayıp, zafer şansının da görüldüğü sürece devam ediyor. Kitlelerin ve kitlelerin ihtiyaçlarının zorlaması ve bu durumun etkisiyle faşist liderler, içtenlikle yapmasalar da en azından kendilerini proletaryaya beğendirmek zorundalar. Ancak proletaryanın kendisinin, devrimi sürdürmekten vazgeçtiği, reformist önderlerin etkisi altında devrimden korkarak ve kapitalizme sadık kalarak savaş alanından çekildiği görüldüncə, faşistlerin geniş kitleleri onların liderlerinin ta başından beri —bilinçli veya bilinçsiz olarak— buldukları yere, burjuvazinin safına geçtiler.

Burjuvazi, yeni müttefiklerini tabii ki sevinçle karşılayacaktır çünkü onların sayesinde gücünün oldukça arttığını bilmekte ve onlarda, kendi hizmetinde herşeye kararlı bir zorba yığını bulmaktadır. Üstelik, maalesef hükmetmeye alışık burjuvazi, durumu değerlendirmekte ve sınıfsal çıkarların savunulmasında, boyunduruğa alışkın proletaryaya göre çok daha akıllı ve tecrübelidir. Durumu baştan kavramış ve faşizmden nasıl yararlanabileceğini görebilmiştir. Burjuvazi ne istiyor? Kapitalist ekonominin yeniden inşasını, yani onun sınıf egemenliğinin sürmesini. Mevcut durumda hedeflerinin gerçekleşmesi için, sömürünün artması, keskinleşmesi ve proletaryanın daha fazla ezilmesi önkoşuldur. Burjuvazi, sömürülenlere bütün bunları zorla kabul ettirebileceği iktidar araçlarına sahip olmadığını çok iyi bilmektedir Artan sefaletin gazabına uğramış en kalın derili proleter de, sonunda kapitalizme karşı ayaklanmaya başlıyor Burjuvazi, reform sosyalistlerinin yumuşak ve peygamberi nasihatlarının uyutucu etkisini giderek yitireceğini kabul etmek zorunda. Burjuvazi, proletaryayı artık ancak baskı araçlarının yardımıyla boyunduruk altına alabileceğini ve sömürebileceğini hesaplıyor Ancak, burjuva devletin iktidar araçları kısmen işe yaramaz hale gelmeye başlıyor. Devlet gittikçe malî gücünü ve, kendi kölele-

Birikim 54-55/88

rinin kör sadakatini sağlayabilecek ahlâki otoritesini yitirmektedir. Devletin düzenli güçleri burjuvazi için artık sınıf egemenliğinin garantisi olmaktan çıkmaktadır. Bunun için devlet dışında, illegal bir güç örgütüne ihtiyacı vardır Ona böyle bir şey sunulmaktadır: faşizmin rastgele toplanmış zorbaları. Bu yüzden burjuvazi, faşizmin hizmetini seve seve kabul etmekle kalmaz, aynı zamanda yazılı, yazısız kanunlarına rağmen faşizme geniş bir hareket serbestliği sağlar. Daha da ileri giderek onu bestler, korur; para kasasının ve siyasi iktidarın kullanma hakkına sahip olduğu bütün araçlarıyla destekler.

Faşizmin her ülkedeki somut ilişkilerce biçimlenen farklı nitelikleri olduğu, açık bir gerçektir. Bununla birlikte şu iki temel niteliği, bütün ülkelerde aynıdır: en geniş toplumsal kesimlerin ruh haline, çıkarlarına ve taleplerine uyarlı, sözde devrimci bir program ve en ilkel, zorba terörün uygulanması.

Faşizmin ve gelişiminin, bugüne kadar ki en klasik örneği İtalya'dır. İtalya'da faşizmin üzerinde geliştiği toprak, ekonominin yıkılmaya yüz tutmuşluğu ve zayıflığı olmuştur. Bu, İtalya'nın savaştan galip çıkan bir ülke olmasıyla çelişir gibi gözükmektedir. Burjuvazi, savaştan galip olarak geri dönmesine rağmen bir şey elde edememişti. Sadece Kuzey İtalya'da modern bir sanayi kapitalizme gelişmişti. Orta ve hele Güney İtalya'da, tarım sermayesi kısmen hâlâ feodal koşullar altında ve, onunla ittifak halinde olan, ancak modern anlamda bir gelişmişliği bulunmayan, önemsiz bir malî sermaye egemendi. Her ikisinin de emperyalist amaçları yoktu. Savaşa karşıydılar, çünkü halkların katlinden hiç veya pek az kâr elde etmişlerdi. Kapitalist olmayan köylülük ve bunlarla birlikte şehir küçük-burjuvazisi ve proletarya, korkunç bir yoksulluk içindeydi. Kuzey İtalya kapitalistleri ise özenle geliştirdikleri ağır sanayiinden inanılmaz kazançlar sağlamışlardı. Ancak, bu sanayinin çicekleri yerli madenleriyle —İtalya'da ne kömür ne de maden vardı— çok kısa bir sürede soldu.

Savaşın bütün kötü sonuçları, İtalyan ekonomisi ve devlet maliyesinin üzerine çöktü. Korkunç bir kriz gelişti; sanayi, zanaatlar ve ticaret durdu, iflaslar iflasları kovaltıyordu, Banca di sconto ve Ansaldo Fabrikaları —ikisi de emperyalizmin ve savaşın yarattığı kuruluşlar— battı. Savaş, ardında yüzbinlerce iş ve ekmek arayan kişi, yüzbinlerce bakıma muhtaç sakat, dul, öksüz bıraktı. Kriz, iş ve kadro isteyen geri dönenler ordusuna, sürüyle işten çıkarılmış kadın ve erkek işçi ve memur kattı. İtalya üzerinde dev bir sefalet dalgası yükseldi ve 1920 yazı ile 1921 baharı arasındaki süre içinde doruğuna ulaştı. Kuzey İtalya burjuvazisi —en insafsız savaş kıskırtıcısı— harabolmuş ekonomiyi düzeltmeyecek durumdaydı. Siyasi iktidarı, devleti, kendi amaçları için seferber edecek araçlardan yoksundu. Hükümeti yeniden Giolotti önderliğindeki tarım ve malî kapitalistlerine kap-

tırdı. Hükümeti kaptırmasaydı bile, baştanbaşa çökmekte olan devlet, krize ve sefalete egemen olabilecek araçlara sahip olmayacaktı.

Bu durum sayesinde ve onunla adım adım, faşizm boy atabildi. Mussolini'nin şahsında onu tarihinin seçtiği önder beklemekteydi. Mussolini, 1914'ün sonbaharında pasifist sosyalist dönemlerden ve; «Savaş ya da cumhuriyet» sloganıyla en fanatik bir savaş kıskırtıcısı olmuştu. İttifak devletleri parasıyla kurulmuş «Popolo d'Italia» adlı bir günlük gazetede, çalışan halka savaşın meyvesi olarak dünyadaki cenneti vaatmişti. Sanayi burjuvazisi ile birlikte dünya savaşının kan denizinden geçmişti, onunla birlikte İtalya'yı modern bir kapitalist devlet haline getirmek istiyordu. Mussolini, kehanetlerine tokat gibi gelen, onlarla çelişen duruma eylemli, aktif olarak müdahale edebilmek için kitleler toplamaya çalışıyordu. Savaştan sonra 1919'da Milano'da ilk «fascio dil combattimento»yu kurdu. Kurduğu bu muharipler cemiyetinin programı, ulusun varlığını, yükselişini sağlamak, siperlerin kahramanlarının ve emekçilerin devrimci savaşın devrimci meyvelerini almasını sağlamak idi. Bazı şehirlerde fasciolar oluştu. Bu genç hareket başından beri devrimci işçi örgütlerine karşı en kızgın mücadeleyi yürütüyordu, çünkü Mussolini'nin iddiasına göre sınıf mücadelesi tavrını savunmakla bu işçi örgütleri «ulusu bölüyor ve zayıflatıyordu». Faşizm savaş sonrası sönemin kara sefaletinin bütün sorumluluğunu üzerine yaktığı Giolitti hükümetine de müzrakların çeviriyordu. Gelişimi başlangıçta yavaş ve zayıf oldu. Geniş halk kesimlerinin sosyalizme güvenleri hâlâ ona karşı koyuyordu. Mayıs 1920'de bütün İtalya'da henüz yüze yakın fascio vardı; bunlardan hiçbir derneğin yirmi otuzdan fazla üyesi yoktu.

Kısa zaman sonra faşizm ikinci bir ana kökten beslenip güçlenebildi. Nesnel devrimci durum, İtalyan proletaryası arasında sübjektif bir devrimci hava yarattı. Rus işçi ve köylülerinin şanlı örneğinin etkisi de büyüktü bunda. 1920 yazında metal işçilerinin fabrika işgalleri patlak verdi. Tarım proleterleri, küçük çiftçiler ve büyük kâr sahipleri, yer yer Güney İtalya'ya kadar mülklere el koyuyor ya da başka biçimlerde büyük toprak sahiplerine başkaldırıyorlardı. Ne var ki, o büyük tarihî anda işçi önderleri görevini yapmadı. Sosyalist Parti'nin reformist önderleri devrim yapmaya korkarak, fabrika işgallerini siyasi iktidar mücadelesine çevirmekten korktular. Bunlar, işçilerin mücadelesini-yönetimi sendikaların işi olduğunu söyledikleri-ekonomiyle sınırlı bir hareketin daracık alanına sıkıştırdılar ve hükümetin ve özellikle Giolitti'nin üstün çabası sayesinde meydana gelen bir uzlaşma içinde, d'Aragona ve Genel Sendikalar Birliği'nin başka otoriteleri ile vicdan ahengi içinde, asî ücret kölelerine ihanet ettiler. Sosyalist Parti'nin sol kanadının liderleri —bunların içinden daha sonra Komünist Partisi billürleşti— durumla teorik ve pra-

Birikim 54-55/88

tik olarak başa çıkacak ve gidişi değiştirecek siyasi tecrübe ve eğitime sahip değillerdi. Aynı anda proleter kitlelerin, yöneticileri aşabilme ve onları devrime doğru ilerlemeye zorlamaktaki yeteneksizliği de kendini gösterdi.

Fabrika işgalleri proletaryanın ağır bir yenilgiyle sonuçlandı. Proletaryanın cesareti kırılmış, saflarında kendine güvensizlik, kuşku hakim olmuştu. Binlerce işçi, parti ve sendika örgütlerine sırtını çevirdi. Birçoğu umursamazlık ve ilgisizlik içine düştü, kimisi de burjuva derneklerine katıldı. Faşizm, şehir küçük-burjuvazisi ve burjuva nüfus arasında olduğu gibi, bu hayalkırıklığı içindekiler arasında da artan taraftarlar kazandı. Reformizme bulaşmış işçi sınıfı üzerinde ideolojik ve politik zaferini kazanmıştı. Şubat 1921'de bin kadar fascio vardı. Faşizm, insafsız demagojik ajitasyonu savunduğu sözde devrimci taleplerle kitleler kazandı. Faşizmin Kabaran laf radikalizmi öncelikle Giolitti hükümetine, «millet haininin hükümetine yöneliyordu. İkinci «düşman»a, uluslararası «vatan düşmanı» işçi örgütlerine karşı ise kanlı bir savaş açtı. Mussolini, —cumhuriyetçi, anti monarşist ve emperyalist görüşüne uygun olarak— hanedanın tahttan indirilmesini ve harfi harfine Giolitti'nin başının vurulmasını istiyordu. Taraftarları «anti-millî, yani sınıf bilinçli işçi örgütlerini aktif, kanlı terör ile «cezalandırmaya» başladılar. 1921 baharında ilk faşist «cezalandırma seferleri» yapıldı; bu seferler örgüt merkezleri yıkılıp yıkılan, yöneticileri öldürülen tarım proleterlerine yönelmişti. Ancak bundan sonra faşist terör, büyük şehirlerin proleterlerine yönelecek şekilde genişletildi. Devlet güçleri hak hukuk, kapun demeden yapılanlara müsaade ediyor, seyirci kalıyorlardı. Sanayi burjuvazisi olsun, tarım burjuvazisi olsun, terörist faşizmi açıkça koruyor, para ve başka araçlarla onu destekliyorlardı. Proletaryanın fabrika işgallerinde uğradığı yenilgiye rağmen, gelecekte güç kazanmasından korkuyorlardı. Belediye seçimlerinde sosyalistler 8000 mahalli yönetimin aşağı yukarı üçte birini elde etmişlerdi. Tedbirli olmak gerekiyordu.

Elbette kendisini tehdit eden faşizmi şiddetle yere sermek için, hükümetin elinde gerekçeleri ve iktidar araçları vardı. Fakat hüküm süren durumda bu, işçi hareketinin güçlenmesine yolaçardı. Faşistleri, sosyalistlere, devrimcilere tercih ederim, diye düşünüyordu Giolitti. Yaşlı kurnaz tilki meclisi dağıttı ve 1921 Mayıs için erken seçim ilân etti. Bütün burjuva partilerin oluşturduğu bir «düzen bloku» kurdu ve faşist örgütlerini de bu bloka aldı. Seçim kampanyası sırasında faşizmin vahşi, cumhuriyetçi görünümü yok oldu. Kırsal kesimden önderler ve kitleler katıldığı ölçüde, hanedana karşı ve antimonarşist ajitasyon sustu. Bu katılmalar sayesinde faşist seçim başarıları ve sayıları Mayıs 1921'e kadar aşağı yukarı 2000'e çıkan fascioların genişlemesi ve güçlenmesi gerçekleşebildi.

Mussolini, faşizme tarımsal öğelerin doluşmasını

da kendisi ve hedefleri için yatan tehlikeyi tartışmasız algıladı. Görünüşte devrimci, anti monarşist ajitasyonun sona ermesiyle, geniş kitleler için faşizme katılmanın büyük bir çekici yanının kaybolduğunu gördü. Seçim mücadelesinden sonra 1919 sloganlarına dönmek istiyordu. Ağır sanayi eğilimlerine sahip «Giornale d'Italia» gazetesinin bir temsilcisi ile yaptığı röportaj sırasında, seçilen faşistlerin meclisin açılışında bulunmayacaklarını, çünkü açılış konuşmasından sonra «Yaşasın Krall!» diye bağrımalarının imkânsız olduğunu açıkladı. Bu açıklamanın etkisi, faşizm içindeki tarımsal kanadın gücünü göstermesi oldu. Fasci desteğiyle seçilmiş bazı milletvekilleri monarşistlere ve milliyetçilere katıldı. Faşist milletvekilleri ile fasci bölge delegelerinin birlikte yaptığı bir toplantıda sorun ele alındı. Mussolini talebini kabul ettiremedi. Cumhuriyetçiliğini, bu sorun yüzünden faşizmi bölmek istemediği açıklamasıyla dizginlendi. Yenilgisi, o zamana kadar dağılmış bir hareket olan faşizmin örgütlü, merkezi bir parti halinde örgütlenmeye yönelmesine vesile oldu. Dönüşüm, Kasım 1921'deki ilk faşist kongrede gerçekleşti. Mussolini bu konuda başarı kazanmakla birlikte parti yönetimini tümüyle eline geçiremedi, sadece yarımsa kendi şahsî taraftarları seçildi, diğer yarımsa monarşist zihniyetli toprak sahipleri geldi. Bu durumun önemi büyük. Bugüne kadar artan ölçüde faşizmde varolan ve onun çözümlüğüne etki edecek olan o karşıtlığa işaret ediyor bu durum. Bu karşıtlık tarım ve sanayi sermayesi arasındaki, siyasi ifadesiyle monarşist ve cumhuriyetçiler arasındaki karşıtlıktır. Şu anda partinin 500 000 üyeye sahip olduğu söyleniyor.

Faşizmin parti olarak örgütlenmesi tek başına, işçi sınıfına egemen olmasına, onu öncekinden daha ağır angarya altında kapitalist ekonominin yeniden inşasına ve geliştirilmesine zorlamaya yetecek gücü veremedi. Bu amaç için ikili bir aygıt ihtiyacı vardı: İşçileri kandırarak bir aygıt ile silahlı güç, terörist araçlarla onları bastırarak bir aygıt. İşçi hareketinin kandırılmasını bozulmasını sağlayacak aygıt, «ulusal korporasyonlar» adındaki faşist sendikaların kurulmasıyla yaratılmış oldu.

Bunlar faşizmin başından beri yaptığını plânlı olarak yapacaklardı: devrimci işçi hareketi ile, hattâ her bağımsız işçi hareketi ile mücadele etmek. Mussolini, işçi sınıfına karşı mücadele ettiği suçlamasını daima reddeder. İşçi sınıfının maddi ve kültürel yücelmesini sağlamak istediğini, «onun kölece bir varoluşunun ezizet dolu koşullarına» dönmelerini istemediğini, tekrar tekrar belirtiyor. Ancak bütün bunları «ulus» çerçevesi içersinde ve onun çıkarlarına tabî olarak, sınıf mücadelesinin kesinlikle reddiyle birlikte söylüyordu. Faşist sendikalar, yalnızca proletaryanın devrimci örgütlerine karşı penzehir olması için değil, proleterlerin her türlü sınıf örgütlerine karşı etki etmesi amacıyla özel olarak kurulmuştu.

Birikim 54-55/90

Mussolini ve uyduları, her proleter sınıf örgütüne daha baştan devrimci bir örgüt şüphesiyle bakarlardı. Mussolini kendi sendikal örgütlerini kurdu. Bunlar bir mesleğe, endüstriye dahil olan işçileri, hizmetlileri ve girişimcileri birleştiriyordu. Tarım Birliği ve Sanayiciler Birliği gibi, örgütlü girişimcilerin bir kısmı, Mussolini'nin sendikalarına katılmayı reddettiler. Ancak bunlardan kışkırtmalarından dolayı hiçbir cezalandırma seferiyle hesap sorulmadı. Faşist cezalandırma seferleri, belki de devrimci hareket içinde bile yeralmayan, ancak sınıfsal çıkarlarının gerektirdiği mücadeleyi veren proleterler sözkonusu olduğu zaman yapıyor. Onbinlerce işçi böylece, 800 000'e yakın üyeyi içine alacak olgı faşist sendikalara katılmaya zorlandı.

İşçi sınıfına İtalya'da terörist yoldan boyun eğdirilmesinin faşist örgütü müfrezelerdir. Bunlar tarım alanındaki cezalandırma seferlerinden gelişen askeri örgütlerdi. Rastgele ve serbestçe bir araya gelmiş olan «ceza infazcuları» birlikleri, terörü meslek olarak yapan besleme ve paralı askerlerin kalıcı örgütleri haline getirildi. «Müfrezeler» zamanla, darbeyi yapan ve Mussolini'nin diktatör olarak dayandığı saf bir askerî güç oldu. İktidarı ele aldıktan ve faşist devletin inşasından sonra «ulusal milis» olarak, burjuva devletin bir organı olarak legalleştirildiler. Resmî olarak açıklandığı gibi, onlar «tanrının, ulusun ve başbakanın hizmetindedir» —dikkat edin: kralın değil. Sayıları hayli farklı biliniyor. Darbe sırasında 100 000 ile 300 000 arasında, şimdi yarım milyon.

Nasıl faşizmin beşliğini reformist önderlerin başarısızlığı, ihaneti sallamışsa, faşizmin devlet gücünü feth edişinin de öncesinde reformistlerin yeni bir ihaneti ve böylece İtalyan proletaryasının yeni bir yenilgisi vardır. 31 Temmuz'da İtalyan reformist işçi önderlerinin gizli bir toplantısı yapıldı —sendikal ve siyasi önderlerin, Turati den d'Aragona'ya kadar hepsinin bulunduğu bir toplantı— ve orada Genel Sendikalar Birliğinin 1 Ağustos'ta genel grev ilân etmesi kararı alındı; hazırlanmamış ve örgütlenmemiş bir genel grev. Doğal olarak korkunç bir hezimet olmak zorundaydı bu. Bazı yerlerde grev ancak, başka yerlerde kırıldıktan sonra başladı. Bu, fabrika işgalinde olduğu kadar büyük, o denli mahva yol açacak bir yenilgiydi. Faşistleri darbe için cesaretlendirdi ve işçilerin cesaretin kârı, moralini bozdu; öyle ki her tür direnişten vazgeçtiler, pasif, umutsuz seyrettiler. Reformist önderlerin ihaneti, darbeden sonra İtalyan Sendikalar Birliği'nin ve Sosyalist Parti'nin en nüfuzlu önderlerinden birinin, Baldesi'nin, Mussolini'nin emriyle faşist hükümete girmeye hazır olduğunu açıklamasıyla tescillendi. Rezil ittifak, ne kadar utanç vericidir ki!— reformistlerin itiraz ve protestolarıyla değil, daha çok faşist toprak sahiplerinin derinliği yüzünden suya düştü.

Arkadaşlar! Bu kısa değerlendirmede İtalya'da faşizmin gelişmesi ile geniş kitlelerin yoksullaşmasına, aldanmasına yolaçan, ülkenin ekonomik

yıpranması ve faşizmin gelişmesi ile proleterleri korkaklığa, mücadeleden vazgeçmeye iten reformist önderlerin ihaneti arasındaki bağlantıları gördünüz. Komünist Parti'nin zayıflığının da bu duruma etkisi olmuştur. Sayısal zayıflığı bir yana, faşizme salt askerî bir görüngü olarak bakmakla onun ideolojik ve siyasi yanını atlayarak taktik bir hata yapmıştır. İtalya'da faşizmin, terör eylemleriyle proletaryayı sindirmeden önce işçi hareketi üzerinde ideolojik ve politik bir zafer elde etmiş olduğunu ve bu zaferin nedenlerinin neler olduğunu unutmamalıyız. Faşizmin ideolojik ve politik olarak altiltilmesinin ne kadar büyük bir önem taşıdığını gözden kaçırmak çok tehlikelidir.

Açıktır ki, yukarıda özellenen gelişmeyi faşizm, örgütsel ve dış gücü bakımından yalnızca geniş kitleler için büyük bir çekiciliği olan bir program olduğundan yaşayabilmiştir. Şimdi karşımızda şu soru var —ve bu soru tüm ülkelerin proletaryaları için önem taşıyor: Faşizm İtalya'da devlet gücünü eline geçirdikten sonra, programını gerçekleştirmek için ne yaptı? Onun araç olarak kullandığı devlet nedir? Faşizm, toplumun bütün tabakalarına hakkını veren, partisiz ve sınıfsız bir devlet olarak mı yoksa mülk sahibi azınlığın ve özellikle sanayi burjuvazisinin bir organı olarak mı göstermiştir kendini? Bunu en bariz şekilde, faşist programın en önemli talepleriyle bunların yerine getirilişini karşılaştırdığımızda görürüz.

Faşizm, vahşi görünümüyle Simson gibi dalgalı saclarla ortaya atıldığında, siyasi olarak ne vaat etmişti? Seçim yasasında bir reform, aynen uygulanacak olan bir nispi seçim yasası. Ya ne görüyoruz? 1919'da getirilmiş olan eski yetersiz nispi seçim yasası kaldırılacak ve yerine nispiyet fikrinin en aşırı alaya alınması, güllünc düşürülmesi demek olan bir seçim yasası gelecek. Seçmen oylarının mutlak çoğunluğunu alan parti, meclisteki koltukların üçte ikisini alacak. Önce koltuk sayısının üçte iki mi, yoksa hattâ dörtte üç mü olması üzerine tartışma bile çıktı. Son gazete haberlerine göre faşistler en güçlü partinin ki— bu, faşist partidir— meclisteki koltukların üçte ikisini alması ve geri kalan üçte birin değişik partiler arasında nispi olarak pay edilmesiyle yetinecekler. Seçim yasasının eğlenceli bir reformu değil mi?

Mussolini kadınlara seçme ve seçilme hakkı vadetmişti Geçenlerde Roma'da, burjuvaların uluslararası bir Kadınlara Oy Hakkı Kongresi yapıldı. Mussolini bayanlara şövalyeliğin gerektirdiği nezaket ziyaretini yaptı ve onlara, tatlı bir gülümsemeyle, kadınların seçme hakkına sahip olacağını, belediye seçimlerine katılma hakkı vereceklerini açıkladı. O halde siyasi haklardan mahrum kalmaya devam edeceklerdi. Her kadına da belediye seçimine katılma hakkı tanınmayacaktı. Sadece belirli bir eğitim düzeyine sahip olduklarını kanıtlayabilen, ayrıca «savaş süslü» kadınlar ve kocaları belirli vergiler ödemek için yeterince büyük bir para kesesine sahip olan

Birikim 54-55/91

kadınlar. Kadınların eşitliği konusundaki vaatlerin yerine getirilmesi böyle.

Faşizmin programında senatonun feshi ve siyasi parlamentonun yanısıra bir de Ekonomik parlamentosunun oluşturulması vardı. Ekonomi parlamentosunun sözü bile edilmiyor artık. Ancak Mussolini senato önünde yaptığı ilk konuşmada, onun geçmişteki hizmetlerini göklere çıkardı ve senatonun günümüzde çok şey vaat ettiğini ve bu yüzden yasama üzerindeki etkisinin artırılması gerektiğini açıkladı.

Faşistler programlarında, anayasada reform yapılması için hemen bir ulusal kurulun toplanmasını istiyorlardı. Ya bu ne oldu? Ulusal kurul toplantısı konusunda tek ses çıkmıyor, buna karşılık anayasa reformu şöyle: Yukarıda açmadığım gibi oluşan meclis, yani içindeki çoğunluk partisi, başbakanı öneriyor. Önerilen başbakan —faşizm çoğunlukta olduğu sürece, faşist başbakan— kral tarafından atanmak zorunda. Bu başbakan dilettiği gibi hükümeti oluşturuyor, kendini ve kabinesini meclise sunuyor ve öyle bir güvenoyu alıyor ki, bu sayede parlamentoya boyun eğdirebiliyor; parlamentoyu dört yıl, yani seçilmiş olduğu süre boyunca erteleyebiliyor.

Şimdi de faşizmin sosyal alanda vaat ettikleriyle gerçekleştirdiklerini karşılaştıralım. Faşizm, sekiz saatlik işgününi yasal olarak güvence altına alınmasını ve gerek sanayi gerek tarım işçileri için bir asgarî ücretin saptanacağını vaatmişti. Sekiz saatlik işgünü için, yillik istisna öngören ve sonunda bir de sekiz saatlik işgününi başka durumlarda da yürürlükten kaldırılabilmesi hükümünü taşıyan bir yasa önerisi verildi. Üstelik bugün, proletaryanın geniş kesimleri için artık sekiz saatlik işgünü yok. Özellikle, kendileri için «Hunds-fott» (alçak) —Groener'in çalışma düzeni örnek alınarak sekiz saat hizmete hazır olma yerine sekiz saatlik gerçek çalışma süresinin doldurulması uygulamasının getirildiği demiryolcular, posta memurları ve trafik memurları için.

Bu asgarî ücretin saptanması konusunda şu söylenmeli ki, sendikaların terörist yöntemlerle etkisiz kılınması ve tahrip edilmeleri sayesinde, peygambervari faşist «korporasyonlar» sayesinde, girişimciler her türlü ücret talebine karşı o denli güç kazandılar ki işçiler bu kötü ekonomik konjonktürde eski ücretlerini bile savunamaz hale geldiler. Ortalama yirmi ilâ otuz oranında ücret indirimleri oldu, birçok işçinin yüzde elli düştü, ücret indiriminin yüzde altmışı bulunduğu vakalar bile var.

Faşizm inanları sefaletin en ağırından, acuların en beterinden koruyacak olan, ihtiyarlık ve malûliyet sigortaları vaatmişti. Peki bu söz nasıl yerine getirildi? Bu amaçlar için ayrılmış elli milyon lirelik bir fon şeklindeki, yaşlıların, güçsüzlerin ve hastaların sosyal bakımına dair varolan o zayıf temel de, kaldırıldı. Bu elli milyon Liret «tutumluluktan dolayı» bütçeden tümüyle çıkarıldı, böylece emeğin yoksulları artık İtalya'da hiç

yardım bekleyemez oldular. Ayrıca bütçedeki, işbulma ya da işsizlik yardımı için ayrılan elli milyon liret ve sendikaların kredi kuruluşlarına ayrılan altmış milyon liret de iptal edildi.

Faşizm, işçilerin işletmelerin teknik yönetimine katılması talebini ileri sürmüştü. Başka bir deyişle: üretimin denetimi. Faşizmin kamu kuruluşlarını işletme kurullarının teknik kontroluna sokacağı vaadedilmişti. Bugün, işletme kurullarının kurumlarını tümüyle kaldıran bir yasa düşünülmektedir. Bundan başka devlet kamu girişimlerini de özel girişimcilerin sömürüsüne teslim edecektir; kısmen etti bile. Şimdiye kadar devlet tekelinde bulunan kibrit imâli, şimdi özel çıkarıcılığın konusu haline gelmiştir, aynı şekilde paket posta ulaştırma, telefon işletmesi, radyo-telgraf işletmesi ve demiryolları da özel sermayenin ellerine geçecek. Mussolini, faşistlerin «klasik anlamda liberaller olduğunu» açıkladı.

Faşizmin ekonomik alandaki bazı meyvelerini gözden geçirelim. Faşizm, köklü bir vergi reformu istiyordu. Onun «otoriter» devleti iktidarını, sermaye üzerinde genel, çabuk artan ilerici bir kademeli vergi uygulamak için kullanacaktı —hatta bu vergi kısmen «sermayenin mülksüzleştirilmesi» niteliğine sahip olacaktı.

Şimdi ise ekipaj otomobil vergisi v.b., gibi çeşitli lüks vergileri kaldırdı, hem de böyle bir vergi ile «ulusal üretimin engellendiği ve mülkiyet ile ailenin tahrip edildiği» gerekçesiyle. Ayrıca dolaylı vergilerin genişletilmesi öngörülmekte; yine aynı derecede geniş bir tasavvur gücüne dayanan bir gerekçeyle, dolaysız vergilerin genişletilmesi ile tüketimin gerileyeceği ve dolayısıyla dış ülkelere ihracatın teşvik edilmiş olacağı düşünülmesiyle yapılacak bu. Senet ve tahvillerin sahibinin adına çıkarılması, yani nominalite hükümü kaldırıldı, böylece vergi kaçakçılara kapılar sonuna kadar açıldı.

Mussolini ve Muhafızları kilise mallarına el konulmasını talep ettiler. Bunun yerine faşist hükümet, kilisenin değişik eski, kaldırılmış haklarına yeniden geçerlilik kazandırdı. Din dersi elli yıldır kaldırılmışken, Mussolini tarafından yeniden getirildi ve her okulda bir istavruz asılı bulunması zorunlu. Kilisenin manevî gücüne karşı mücadele böyle.

Faşizm, devletin savaş siparişleri mukavelelerinin revize edilmesini ve savaş gelirlerinin yüzde seksenbeşe kadarlık bir kısmının devlete ait olmasını talep etmişti. Ne oldu? Parlamento, savaş siparişleri hakkındaki mukaveleleri gözden geçirecek bir komisyon görevlendirmişti. Bu komisyon, mecliste açık olarak rapor verecekti. Eğer bunu yaparsaydı herhalde en başta ağır sanayiciler, faşistlerin velinimeti ve besleyicileri, söyleyecek söz bulamaz halde olacaktı. Mussolini'nin ilk kararlarından biri, bu komisyonun sadece şahsına rapor vereceği ve bu rapor hakkında kamuoyuna bilgi sızdıran herkesin altı ay hapisle cezalandırılacağı oldu. Savaş gelirlerinin devlete verilmesi

Birikim 54-55/92

hakkında bütün faşist propagandacıları susuyor, buna karşılık ağır sanayiye en değişik türden siparişler için milyarlar verilmesi onaylandı.

Askerî olarak da faşizm köklü bir yenilikçi olmak iddiasındaydı. Sürekli ordunun kaldırılması, kısa bir muvazafalık süresi, ordunun emperyalist savaşlara göre değil de yalnızca ülke savunmasına göre düzenlenmesi vs. Peki nasıl uyguladı programını? Sürekli ordu kaldırılmadı, muvazafalık süresi sekiz aydan onsekiz aya çıkarıldı, bu da ordunun mevcudunun 250.000'den 350.000'e çıkarılması demek. Evet, Guardia Regia, bir tür askerî donanımlı ve askerî bir örgütlenişe sahip polis, tasfiye edildi. Fakat gösteri, grev vs. deki müdahalelerinden dolayı halk, hele işçiler arasında öfke topladığından mı? Aksine! Bu örgüt Mussolini için fazla «demokratik» idi, çünkü genelkurmayın emrine değil, İçişleri Bakanlığına bağlıydı ve Mussolini, bu birliğin birgün kendi müfrezeleri ile çatışıp kendisine karşı gelebileceğinden korkuyordu. Guardia Regia'nın gücü 35.000 kişilikti. Bunun yerine Carabinier'lerin sayısı 65.000'den 90.000'e ayrıca polislerin sayısı iki katına çıkarıldı; dedektif ve gümrük polislerinin bile.

Bundan başka faşistlerin hükümeti «karagömlük» müfrezelerini bir ulusla milis haline getirdi. Bu milisin gücü ilkönce 100.000 olarak tahmin ediliyordu ve faşizmin kampındaki son bir karara göre gelecekte yarım milyonu bulacağı söyleniyor. Müfrezelerin içine milliyetçi «mavi gömlekçiler»le birlikte çok sayıda kırsal —monarşist unsur girdiğinden Mussolini, diktatörlüğüne karşı bir ayaklanma ihtimalinden tir tir titremekteydi. Müfrezelerin oluştuğu ilk andan itibaren, bunları partinin siyasi egemenliği, yani kendi emri altına sokmak için büyük çaba sarfetti. Müfrezeleri parti yönetimine belirlenen bir milli Genel Üst Kumandanlığının emri altına sokarak başardığını sanmıştı. Ancak siyasi yönetim müfrezeler içindeki karşılıkları önleyemedi ve bu karşılıklar, milliyetçiler «mavi gömlekçiler» müfrezelere girdiğinde arttıkça arttı. Milliyetçilerin oradaki nüfuzunu kırmak için Mussolini, her parti üyesinin ulusal milise girmekle yükümlü olduğu yolunda bir karar aldırdı, böylece onun sayısı da partininkine eşit oluyordu. Bu şekilde, kendisine karşı koyan köylü unsurları siyasi olarak yenebileceğini umuyordu. Oysa parti üyelerinin milise girmesiyle siyasi karşılıklar da bu kuruluşun içine taşınmaya ve bunlar zorunlu olarak orada ayrışmaya yol açana kadar gelişmeye devam edecek.

Silahlı kuvvet yalnızca ana vatanın savunması için kullanılacak denmişti. Ancak ordunun mevcudunun artırılması ve muazzam silahlanma, büyük emperyalist maceralara göre düzenlenmiştir. Topçu birlikleri olağanüstü geliştirilmekte, subaylar arttırılmakta, özellikle ağırlık kazanan ise donanma. Büyük sayıda kruvazör, hücum bot, denizaltı vs. sipariş edildi. Özellikle belirgin bir gelişme, hava filosunda görülüyor. Binlerce uçak sipariş edildi, birçok hava üssü kuruldu bile. Özel bir ko-

misyon görevlendirildi ve ağır sanayiye en modern uçak aygıtlarının ve askerî cinayet aletlerinin yapımı için yüzlerce milyon liretin ayrılması onaylandı.

İtalya'daki faşizmin programının gerçekleştirilmesi ile karşılaştırılması halinde bugünden gün ışığına şu gerçek çıkar: bu hareketin tam anlamıyla ideolojik iflâsı. Faşizmin vaz'ettiği ile kitlelere getirdiği arasında en keskin çelişki vardır. Gerçekliğin havasında bir sabun köpüğü gibi dağılmıştır, faşist devlette millet çıkarının herşeyin üzerinde olduğu safsatası. «Millet»in burjuvazi olduğu, faşist ideal devletin kaba, insafsız bir burjuva sınıf devleti olduğu açığa çıktı. Bu ideolojik iflâs er veya geç siyasi iflâs da izleyecektir. Ve siyasi iflâs da gelmekte. Faşizm, sessiz, istekli destekleriyle iktidara geldiği değişik burjuva güçlerini bile birarada tutmaktan âciz durumda. Faşizm, devletteki egemenliği eline geçirerek ve onun iktidar aygıtını hedeflerine hizmet eder hale getirerek toplumsal yeniden yaradılışı için gerekli gücü sağlamak istiyordu. Bürokratik aygıtı tamamıyla emirlerine uyar hale getirmeyi bile başaramadı henüz.

Eski oturmuş bürokrasi ile yeni faşist memur kadroları arasında amansız bir boğuşma çıkmıştır. Aynı karşılık meslekten subaylarıyla eski düzenli ordu ile yeni önderlerine sahip faşist milis arasında da vardır. Faşizm ile burjuva partileri arasındaki karşılık büyümekte. Mussolini faşist partinin varlığında, bütünsel bir burjuva sınıfsal örgütünü yaratmayı plânlamıştı; devrimci proletaryanın karşısı bir örgüt. Bu yüzden, çabası bütün burjuva partilerini dağıtmak veya massetmeye yöneldi. Tek bir partiyi massetmeyi başardı: milliyetçilerinkini. Tekrar tekrar belirttiğimiz gibi bu kaynaşmanın iki yönü var. Burjuva liberal, cumhuriyetçi ve demokrat grupları tutuculuk temelinde bir parti halinde biraraya getirme denemesi acıklı bir şekilde son buldu. Tersine, faşist politika, burjuva demokrasisi kalıntılarının eski ideolojilerini hatırlamalarına yol açtı. Mussolini'nin güç ve şiddet politikası karşısında bunlar, «anayasanın savunulması ve eski, burjuva hürriyetinin yeniden sağlanması» mücadelesini başlattılar.

Faşizmin siyasi güç konularını elinde tutabilme ve genişletmedeki acizliği bakımından özellikle karakteristik olan, İtalya'da tartışmasız en büyük ve nüfuzlu burjuva partisi olan Katolik Halk Partisi ile olan ilişkisidir. Mussolini bu partinin sağ, tarımsal kanadını kalanından ayırıp faşistlerle birleşmesini sağlamayı, sol kanadı da bu yoldan zayıflatmayı ve çözülmeye terk etmeyi başara- bileceği üzerine hesap kurmuştu. Ancak olaylar başka türlü gelişti. Popolar'ın Turin'deki son kongresinde faşizme karşı gerçek bir protesto oldu. Sağ kanattan faşizme tyi niyetle ve koruyarak muamele eden kim çıktıysa susturuldu. Buna karşılık, politikasının en keskin eleştirisi coşkun destek buldu.

(Devamı gelecek sayıda)

Birikim 54-55/93